

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจการใช้หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แก่ครูที่สอนสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสำรวจตามโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 60 โรงเรียน โดยการใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย ส่วนรายชื่อหนังสืออ่านประกอบที่ให้เลือกนั้น เป็นรายชื่อหนังสืออ่านประกอบประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดให้เลือกใช้หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประจำปี 2526 จำนวน 20 เล่ม ได้แก่

1. พระพุทธรูปในเมืองไทย สมบัติ จำปาเงิน เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา, 2520
2. สมเด็จพระปิยะมหาราช สมลักษณ์ ไทสกุล เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา, 2516
3. การปกครองระบอบประชาธิปไตย กระจ่าง แม่นยำดี เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา, 2517
4. เที่ยวรอบโลก ตอนเที่ยวยุโรป (ฝรั่งเศส, ออสเตรีย) นวลจันทร์ ฃป้อมเพชร และม.ร.ว.พันธุสมพูนฯ นิมานเหมินทร์ เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา, 2506
5. เที่ยวรอบโลก ตอนเที่ยวยุโรป (อิตาลี, เบลเยียม, เนเธอร์แลนด์) พงษ์นารถ สวัสดิ์ชูโต ศิริรัฐ สังขพิชัย แมนมาส เขาวลิต เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา, 2509
6. เที่ยวรอบโลก ตอนเที่ยวยุโรป (สเปน, ปอตุเกส, เยอรมัน, สวิส) แมนมาส เขาวลิต และเสนาะจิตร สุวรรณโพธิศรี เรียบเรียง องค์การค้ำชูศาสนา,

2509

7. เทียบรอบโลก ตอนเที่ยวสหรัฐอเมริกา แมนมาส ชาลิต สุนิต
ประกาศะวติ และประยูรศิริ เปรมบุตร เรียบเรียง องค์การค้ำชูรสภา 2510,
108 หน้า

8. เทียบรอบโลก ตอนเที่ยวแคนาดา สิรินทร์ ช่างโชติ เรียบเรียง
องค์การค้ำชูรสภา 2506, 32 หน้า

9. เทียบรอบโลก ตอนเที่ยวแมกซิโก ชูสิริ จามรมาน และศักดิ์ชัย
บำรุงพงศ์ เรียบเรียง องค์การค้ำชูรสภา 2511, 179 หน้า

10. เทียบรอบโลก ตอนเที่ยวโคลัมเบีย กรมวิชาการ องค์การค้ำชูรสภา
2511, 256 หน้า

11. เทียบรอบโลก ตอนเที่ยวบราซิล ของหม่อมงามจิตร บุรฉัตร และ
ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ องค์การค้ำชูรสภา 2512, 324 หน้า

12. นโปเลียน ของ มังกร พรหมโยธี สำนักพิมพ์คลังวิทยา 2496

13. ทรัพยากรป่าไม้ ตอนที่ 2 สมพันธ์ ปาณะดิถ เรียบเรียง องค์การ
ค้ำชูรสภา 2519, 197 หน้า

14. คนไททั้งแผ่นดิน สัญญา นลประสิทธิ์ เรียบเรียง สำนักพิมพ์มิตรไทย
2516, 658 หน้า

15. หนุ่มสาวนา นิมิตร ภูมิถาวร เรียบเรียง พิมพ์ครั้งที่ 8 องค์การค้ำ
ชูรสภา 2525, 100 หน้า

16. เรื่องของชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย ประเทือง เครือหงส์ เรียบเรียง
สำนักพิมพ์บรรณกิจ 2519, 175 หน้า

17. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เย็นใจ เฉลาหวนิช
บุญนาค คีวกุล อนงค์พร สมานชาติ เรียบเรียง สำนักพิมพ์ยูไนเค็ดโปรดักชั่น, 2524
123 หน้า

18. การเข้าสังคม ศรียนต์ ศรีสมุทร เรียบเรียง มงคลการพิมพ์ 2516,
152 หน้า

19. พระพุทธเจ้าศรีสุโจะโร พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 โรงพิมพ์คุรุสภา,
2507

20. ประชากรศึกษา ของ กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515

โดยให้ครูที่ทำแบบสำรวจ เลือกหนังสือเล่มที่ใ้ชอบมากที่สุดเพียง 5 เล่มเท่านั้น แล้วจึงตรวจเลือกหนังสือจำนวน 5 เล่ม จาก 20 เล่ม โดยใช้การแจกแจงความถี่ ปรากฏว่าผลการสำรวจหนังสือที่โรงเรียนมัธยมศึกษาและครูสังคมนตรีศึกษานิยมใ้ใช้กันมาก จำนวน 5 เล่ม เรียงตามลำดับดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เย็นใจ เลขาหวนิช, บุญนาค ทิวกุล, อนงค์พร สมานชาติ เรียบเรียง สำนักพิมพ์ในเค็ดโปรดักชั่น, 2524.
2. การปกครองระบอบประชาธิปไตย กระจ่าง มั่นญาติ เรียบเรียง สำนักพิมพ์องค์การค้ำชูสภา, 2517
3. เที้ยวรอบโลก ตอนเที้ยวอเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา มั่นมาศ ชวฉีก สุนีค ประภาสวดี ประยูรศิริ เปรมะบุตร เรียบเรียง องค์การค้ำชูสภา, 2510
4. ทนุชานา นิมิตร ภูมิถาวร เรียบเรียง องค์การค้ำชูสภา, 2525
5. ชาน้ำชาทะเลในเมืองไทย ประเทือง เครือหงส์ เรียบเรียง สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2519

ตอนที่ 2 นำหนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 เล่ม ที่ใ้จากการแจกแจงความถี่ นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยผู้วิจัย เป็นผู้วิเคราะห์เอง แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ด้านคือ

1. ด้านผู้เขียน ไ้แก่
  - เป็นผู้ใ้ใ้รับการศึกษามีคุณวุฒิที่น่าเชื่อถือ
  - เป็นผู้มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่งเป็นอย่างดี
  - เกี่ยวข้องกับวงการศึกษามีประสบการณ์ในการแต่งหนังสือ
2. ด้านช่วงเวลาแต่งและพิมพ์ ไ้แก่
  - หนังสือใหม่ พิมพ์หรือแต่งไม่เกินกว่า 10 ปี
  - หนังสือเก่า ที่แต่งหรือพิมพ์มานานแล้ว แต่ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงเนื้อหา
3. ด้านรูปเล่ม ไ้แก่
  - ลักษณะของเล่ม
  - คุณภาพของกระดาษ

- คุณภาพปก
- คุณภาพของภาพประกอบ หรือเครื่องช่วยประกอบอื่น ๆ เช่น
แผนภูมิ ตาราง แผนผัง ภาคผนวก เชิงอรรถ บรรณานุกรม
- การพิมพ์
- ลักษณะตัวอักษร
- ลักษณะการเข้าเล่ม

4. คำนึงเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 คำนึงเนื้อหาตามความหมายของหนังสืออ่านประกอบ ได้แก่

- เนื้อหาช่วยเพิ่ม เติมความรู้ในแบบเรียน
- เนื้อหาส่งเสริมการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- เนื้อหาเหมาะสมกับเด็กระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- เนื้อหาที่มีความถูกต้อง และเชื่อถือได้
- เนื้อหาให้ข้อคิด คติสอนใจ
- เนื้อหาส่งเสริม และปลูกฝังค่านิยมที่พึงงาม
- เนื้อหาให้ความรู้ และข้อมูลที่ใช้ได้ในปัจจุบัน
- เนื้อหาเหมาะสมกับสภาพการณ์สังคมปัจจุบัน
- เนื้อหาให้ความรู้ในการ เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน
- เนื้อหาให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่าน

4.2 คำนึงเนื้อหาตามจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ได้แก่

- เนื้อหาปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี
- เนื้อหาส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
เป็นประมุข
- เนื้อหาปลูกฝังความรัก ความสามัคคี ของคนในชาติ
- เนื้อหาแสดงถึงแบบแผนประเพณี และวัฒนธรรมที่งดงามของคนไทย
- เนื้อหาส่งเสริมความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม การดำรงชีวิต การ
ปกครองของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

- เนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน
- เนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
- เนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติ ภูมิอากาศ หรือภัยธรรมชาติ มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศไทย

5. ด้านสื่อการเขียน ได้แก่

- การใช้ภาษา
- การจัดเรื่อง การเรียบเรียง
- วิธีการเขียน

การทดสอบความตรงของการวิเคราะห์

ก่อนจะวิเคราะห์หนังสือทั้ง 5 เล่มนั้น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงของเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 เล่ม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา แล้วแก้ไขปรับปรุงการวิเคราะห์

นำหนังสืออ่านประกอบที่เหลือจำนวน 4 เล่ม มาวิเคราะห์โดยผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์เองในเชิงพรรณนา

ตอนที่ 3 เพื่อประกอบกรวิเคราะห์ของผู้วิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือ เพื่อนำมาสร้างแบบตามในการวิเคราะห์หนังสือ

2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 1 ชุด เพื่อนำไปใช้กับครูสอนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เลือกใช้หนังสืออ่านประกอบ 5 เล่ม ดังกล่าว แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ทบทวนแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบทราวจำลอง (Check - List) และทบทวนแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 เป็นแบบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เป็นยูวีวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาสังคมศึกษาที่คนเลือกใช้ โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาความหมายของหนังสืออ่านประกอบ และตามจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านลีลาการเขียน และในด้านรูปเล่ม

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม และแบบการวิเคราะห์ ไปทดสอบใช้กับครูผู้สอนสังคมศึกษา ซึ่งเคยใช้หนังสืออ่านประกอบ โรงเรียนวัดควรวนวิเศษ 3 ท่าน และโรงเรียนวัดสระเกษ 2 ท่าน นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบใช้ นำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ตอบแบบการวิเคราะห์นี้เป็นครูสอนสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เคยตอบแบบสำรวจการเลือกใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยผู้วิจัยจะนำแบบสำรวจที่ส่งไปครั้งแรก มาตรวจดูว่ามีโรงเรียนใดบ้างที่ใช้หนังสืออ่านประกอบที่เป็นหนังสืออยู่ในขอบข่าย นำมาวิเคราะห์ จำนวน 5 เล่ม นั้น แล้วจึงส่งแบบสอบถามการวิเคราะห์ไปให้ครูผู้สอนสังคมศึกษา ตามโรงเรียนเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยหนังสือแต่ละเล่ม ใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 20 ท่าน ประชากรบางท่านตอบวิเคราะห์ 1 เล่ม 2 เล่ม หรือ 3 เล่ม ซึ่งอยู่กันที่เลือกใช้หนังสือที่อยู่ในขอบข่ายการแจกแจงความถี่ 5 เล่ม นั้น จำนวนเท่าใด รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ทั้งหมด 70 ท่าน (รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร แสดงไว้ในภาคผนวก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจและแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ ใ้ผลดังนี้คือ แบบสอบถามการวิเคราะห์หนังสือส่งไปทั้งสิ้น 100 ฉบับ ได้รับกลับมา 100 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

1. แจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละราย ซึ่งเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และตอบแบบปลายเปิด (Open - ended) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหา

ค่าร้อยละ ใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนค่าตอบ}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย

2. นำผลการวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบของครูที่สอนสังคมศึกษา ซึ่งวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบ 5 เล่ม นำมาหาค่าเฉลี่ยของคำตอบจากข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนน (Weight) ออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของไลเคิร์ต (Likert) (John W. Best, 1976 : 175) กำหนดค่าคะแนนดังนี้

ดีมาก	เท่ากับคะแนน	5
ดี	"	4
พอใช้	"	3
ควรปรับปรุง	"	2
ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง	"	1

จากการกำหนดค่าดังกล่าว ได้นำมาหาค่าเฉลี่ยจากสูตร ดังนี้ (ประคองกรรณสูตร, 2520 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยหรือมัธยฐาน เลขคณิต

N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

f = จำนวนความถี่

x = ค่าของน้ำหนักคำตอบเป็น 5, 4, 3, 2, 1

$\sum fx$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับ คูณกับความถี่

แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

4.56 - 5.00 เท่ากับ ดีมาก

3.56 - 4.55 เท่ากับ ดี

2.56 - 3.55 เท่ากับ พอใช้

1.56 - 2.55 เท่ากับ ควรปรับปรุง

1.00 - 1.55 เท่ากับ ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง และ
ความเรียง และอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละด้าน ของหนังสือแต่ละเล่ม โดยแบ่งการ
อภิปรายเป็น 2 ตอนคือ ผลการวิเคราะห์ทวิภาคของผู้วิจัยเองในเชิงพรรณนา และผลการ
แสดงความคิดเห็นการวิเคราะห์โดยครูผู้ใช้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย